

roman, of crisisroman, of van bekeeringsroman, maar op ervaring. Hij schrijft over de boeren zonder dat de beschrijvingen de verbeelding van den lezer beoedelen; over de crisis zonder dat de oeconomische nood overheerscht; hij schrijft over het godsdienstig leven met verontwaardiging, maar zijn liefde voor deze menschen houdt hem tegen, allen in het donker te plaatsen. Daarom teekent de schrijver met welgevallen enkele karakters, die in dezen crisismood het bestuur aan God durven overlaten, en die weten welke verplichtingen deze daad hen oplegt. De moeilijkheden worden daardoor niet weggenomen, maar de zekerheid dat God ook in den nood is, en tot ons komt, geeft rust.

De schrijver wijst ons op personen als de vader van Sien: een sympathiek mensch, in wien de teerheid en de kinderlijkheid sterk afsteekt bij de mystiek-achtige menschen met hun Flakkeesche vroomheid. De ideële bedoeling van dit boek ligt m.i. verpersoonlijkt in dezen man, van wien Piet nog veel leeren kan.

Maar het is bij Piet als bij de meeste bekeerlingen: ze vergeten dat het groeien tijd eischt en dat men het opkomende koren schaadt, wanneer men den groei bevordert wil door er aan te trekken.

Dit boek is voortgekomen uit een geest die dit arme leven aandurft omdat de liefde in hem brandt.

Heemstede,

J. ALLON.

MUZIKALE KRONIEK

„Petrus Datheens Psalmen Davids“
(In Dr J. Pollmann's „Ons Eigen Volkslied“)

door Jan Zwart.

III.

Wie de eigenlijke aanleiding heeft gadeslagen die tot de aanneming van Datheens psalmoverzettingen den stoot heeft gegeven, ziet dra hoe eenvoudig en heeltemaal niet intrigant zich alles heeft toegedragen.

Slaan we daartoe op de „Acta ofte Handelingen der Versameling der Nederlandsche kerken die onder 't Kruis sitten, en in, en buiten Nederland allen in verstroyt zijn, gehouden te Wesel den 3 November en vervolgens in den Jare 1568, dan treft ons als gevolg van het Apostolisch gebod dat alles in de Kerke ordentlijk en eerbaclyck moet toegaan en niet alleen in de Leere, maar ook in deselve ordre, en Politie“, het volgende artikel en wel:

Art. XXXI.

„In de Kerkelijke gesangen sal men in alle Kerken van Nederlandt onderhouden de Psalmen van Datheens overgeset, op dat niet door verscheydenheit der oversettinge yets worde ingehrogt, of tusschen kome, dat minder bequaam is, en minder souden dienen tot stigtinge.“

Er moest natuurlijk regel gesteld worden op het gemeenschappelijk kerkgezag: niet alleen wat de „verscheydenheit der oversettinge“ betrof maar ook op de in gebruik zijnde zangwijzen. Voor zoover ze gereed waren, waren Utenhove's vertalingen voorzien van melodieën, deels genomen uit den Geneefschen bundel, deels gezet op weer andere zangwijzen dan die der Souterliedekens.

Scher overstelpend toch was in die dagen het gelal „Vooysen“, „stemmen“, waarop gedicht en gerijmd werd, in „Souterliedekens“, „Veelderhande gheestelike, schriftuerlike liederen“, „Denoot(e) ende profitelijke boecxken(s)“, „Refereynen“, „Leysen“, Psalmberijmingen.

Utenhove's verzamelingen van de laatste b.v., verwezen naar: „Op de Ouerlandsche wyse“, „op de Franchoise wyse“, „op een Poolse wyse“, „op de Duytsche wyse“.

Bij weer andere werd een melodie vijf tot zes keer soms, „oft op de wyse“ van telkens een andere mogelijk gesteld, zooals in „Den gheheelen Soudter des H. Propheten ende Conincks Davidt“ van het jaar 1567, een Nr.:

Op de wyse: Ach Godt wie sol ichs gryffen an. Oft: Wa soll ich mich hin keren. Oft: Een amoureuus fiere gelaet. Oft: Ick hoorde een Meysken singen. Oft: Ryck Godt wie sal ick elagen. (Geestelijke en Wereldlijke teksten door elkaar!)

Weer een ander Lied:

Op de wyse: Ewiger Vatter im Himmel. Oft op: Herizoch Ernst. Oft op: Ach vuser Vatter. Oft op: O Mensch bewein dein sunde grosz. Oft op: Hilff Herre Gott dein knecht. Oft op: de naevolgende melodye.

Dat allemaal ondervindt en meed men door den Geneefschen bundel uniform te stellen. Juist omdat ook deze was ontstaan uit de behoefte en de gedachte om van deze bijna chaotische verwarring af te komen en bovendien iets te creëren dat afweek van de gewone liedwijzen der alledaagsche conversatie- en vermaakmuziek: „Doch moet daer „neerstigh toeghesien werden“, zegt Calvijn in zijn „Voorrede van 1543, vertaald door Marnix van St. „Aldegonde, „dat de wyse ofte 't geluydt der ghe-

„sangen niet wildt noch lichtveerdigh sy: Maer dat „het een seecker gestadicheyt ende zedicheyt hebbe „(„een zekere ernsthaftigheyt ende maesteyt“ zegt „Datheen) „soo de heylighe Augustinus spreekt: „ende datter also eenen grooten onderscheyt sy „tusschen de musyke diemen over tafel ende in „den huysen ghebruyckt om de menschen te ver- „maecken, ende tusschen de Psalmen, die in de „kercke in de tegenwoordicheyt Godes ende syner „Engelen ghesongen werden.“

Vanzelf spreekt dat Datheen, die in alles wat de leer en het ceremoniële uitmaakte van Calvijn's kerk, op zijn voorbeeld wilde lijken, aan den drang en den dwang die op hem uitgeoefend blijkt te zijn, gehoor en gevolg gaf om in allerlei den daar in gebruik zijnden psalmbundel te berijmen, gezien de saamhoorigheid der Nederlandsche en Franche Kerken, nog te lezen in Art. II der Acta der 5 Oct. 1571 te Emden gehouden Synode „over De Confessie der Nederlandsche en de Francoische te onderschrijven“ enz.

Niet onkundig zal ook Datheen geweest zijn van het feit, dat de Luthersche Dr Ambr. Lobwasser reeds in 1565, een jaar vóór Wesel, voor de Duitsch-Gereformeerden een overzetting der Marot-Bezasse Psalmen voltooid had, mitsdien ook op de Franche melodieën.

En waarschijnlijk was aan Datheen ook niet ontgaan, de poging die van Luthersche zijde werd ondernomen in 1565 een overgezet gezangboek in de Nederlanden in te voeren, waarbij Dr J. W. Pont op blz. 57 in „Nieuwe Bijdragen tot kennis van de Geschiedenis van het Lutheranisme in de Nederlanden“ Dl. III schreef: „Dit jaar (1565) was toch het jaar, dat er tal van pogingen werden aangewend door den Prins van Oranje en anderen om alle Reformatorisch-gezinden den naam te doen aannemen van de Augsburgsche Confessie, en zich één te doen voelen met de Duitsch-reformatorische strooming. Het „Bonsche“ gezangboek kon daartoe medewerken. Het deed dit niet. Want de pogingen van den Prins mislukten door den tegenzin der Gereformeerden.“

„...het is dus te begrijpen“ — aldus J. W. Enschede in zijn „Geschiedkundig overzicht van het Nederduitsch Hervormd Gezang“ ahangsel van „Ons Kerkboek“ door H. H. Barger (1900) — „dat de in wording zijnde Kerk, zich vooral schoofde op Fransch-Zwitserisch voorbeeld. Er werd begrepen, dat de Souterliedekens, hoeveel dienst zij ook gedaan hadden tot voorbereiding eener nauwere aansluiting, geen nut meer konden doen, te minder daar de Fransch-Zwitsersche Kerk in het bezit was van een haar eigen psalmgezag. Eerst bij wijze van vliegende blaadjes verspreid, werd eerlang in 1566 buiten Londen door Merten Wendelen gedrukt een eerste volledige uitgave van Datheens Psalmberijmingen, gerijmd op dezelfde wijzen, waarvan de Geneefsche Kerk gebruik maakte.“

„...Dat ick“ (Datheen in de voorrede der editie 1567 bij Abel Clemence te Rouaan uitgekomen) „desen Psalter op deser wyse in dichte ghestelt hebbe, en is „niet gheschiet, om den arbeyt van andere, die daer „in haer beste ghedaen hebben te misprijzen, ofte om „mij eenighe Konst te beroemen, maer dewijle dat wij „met de Evang. Kercken in Vranckrick in der lere „ende ceremonien eendrachtich syn soo hebbe ick van „herten begheert dat wy in den sanc der Psalmen „hen oock mochten ghelyck zijn, die in die sprake „seer lievelick ende klaer overgesetst zijn de welke „ick so naghelocht hebbe, alst my moghelick ghe- „waest is, ende onse sprake heeft konnen lijden.“

Dat dichten „op die Francoysche melodieën“ sproot bij Datheen dus voort uit: „op dat alle menschen hier wt vernemen mogen, die eenicheyt die tusschen ons is in den Salichmaeckenden geloove“ een gedachte waarvoor Ds Jacob Revius in 1640 nog met kracht en klem opkwam toen hier en daar stemmen opgingen de melodieën der Psalmen te verminderen, „niet alleen omdat de wyse van onze Psalmen uytnemende goet, en niet te verbeteren zijn, maer ooc ten aensien van onse over-eenstemminge met de Gereformeerde Kercken van Vranckryc ende Duytslant, niet alleen in den Godsdienst, maer ooc in de maniere van singen, van de welke in dit laetste sonder dringende noot af te scheyden, myns bedunkens wat sorge-lyck soude syn“ en is dus volstrekt niet wat Dr Pijper in „Jan Utenhove“ op blz. 222 ten onrechte aanmerkt als „jalousie de métier“ iets wat poëten gemeen hebben, n.l. het werk van anderen te willen verbeteren, waarin „vooral Datheen zich hier op een zeer ongunstige wyse“ zou hebben doen kennen.

(Is het niet of Datheen om z'n hartelijk begeeren: „in den sanc der Psalmen“ met anderen „in den Salichmaeckenden geloove“ één te zijn in een nog veel stralender licht komt te staan? — nu we lezen, terwijl we bezig zijn de copie voor zijn rehabilitatie persklaar te maken, in het Zondagsblad van „De Standaard“ van 6 Juni '36 van den Hongaarschen Dr J. Sebestyen, schrijvend onder „Het Gezagboek der Hongaarsche Kerken“:

„De Psalmen worden op dezelfde wijzen gezongen als in Nederland. Voor een Hongaar, die in Nederland den eersten Zondag naar een Gereformeerde Kerk gaat, is het steeds een heerlijke verrassing de Psalmen te hooren zingen op dezelfde wijzen als men dat in Hongarije doet. Deze verheugeniswekkende ontdekking vervult de ziel met blijdschap; men zingt dadelijk mee en voelt zich onder zijn Nederlandsche geloofs-genooten dadelijk thuis.“)

En is het niet nóg beschamender voor allen hier in Nederland, die op Datheen gesmaald en afgegeven hebben en nog doen, gedrukt te zien staan in het in 1870 door Prof. Dr Chr. Joh. Riggenbach geschrevene in diens „Der Kirchengesang in Basel seit der Reformation“, op blz. 73? „Wie heimlich „muszten den Gast im fremden Lande die ver- „trauten Töne entgegenklingen. Auf der Allianz in „Amsterdam sangen wir zusammen holländisch, „englisch, französisch und deutsch auf dieselben „Melodien, und das Seltsame, wurde durch das „Ergreifende des Zusammenklings überwogen. „Schade dasz von diesem Band der Gemeinschaft „so wenig mehr übrig ist.“)

OPVOEDING EN ONDERWIS

Over de tucht.

Meer dan tot dusver werd ingezien, is het tuchtrecht van de school een kwestie van de ouders. Natuurlijk, zegt men, 't zijn immers de kinderen van die ouders. Waar zou de school ooit het recht vandaan kunnen halen, maar onafhankelijk over het tuchtrecht te beslissen? De ouders blijven verantwoordelijk en krijgen straks na de schooljaren de kinderen weer thuis, meer of minder geschikt voor hun verder leven.

Nu mag evenwel niet vergeten worden, dat de school het terrein is, waar de kinderen uit verschillende gezinnen elkaar ontmoeten. Daar oefenen ze invloed op elkander uit. En nu moet er voor gezorgd worden, dat die invloed ten goede werkt. De verkeerde invloeden moeten worden bestreden en zoo moet er een macht in de handen van den onderwijzer worden gelegd, die hem tot die taak in staat stelt. Daarom kan maar niet ieder ouder individueel zeggen, hoe het zal gebeuren op school. Zij zijn ook daar weer leden van een gemeenschap, waar op de belangen van allen moet worden gelet.

Daar zijn nog wel heel wat ouders mee in de war. Die meenen, dat zij aan den onderwijzer maar even hun verlangens kunnen te kennen geven en dat ze dan naar die order kunnen bediend. Ik belief geen huiswerk voor de kinderen, dat is me te veel gezeur. „Schoolblijven is te lastig, je krijgt den regel van je gezin in de war“. „Mijn kinderen mogen niet worden geslagen, ik sla ze zelf ook niet.“

Ik geef zoo maar eens enkele uitingen, die men nu en dan kan beluisteren, waaruit ten duidelijkste blijkt, dat er in onze dagen nog menschen zijn, die niet in een geheel hun plaats kunnen vinden. En dat na een periode, waarin we gestreden hebben onder de leus: „De school aan de ouders“. Ik geloof, dat dit voor vele menschen een leus is gebleven. We hebben hier nu een puntje, waarin het duidelijk kan uitkomen, dat we ook begrijpen, wat het beteekent: „De school aan de ouders“. Dan komen de menschen niet aandragen met hun persoonlijke meningen en wenschen, om die zoo individueel aan de school op te leggen, maar dan doen ze hun best, om een en ander in te voegen in het geheel van een ordelijke samenleving in de school.

Dat zijn onderwerpen voor de ouderavonden, dat moeten zaken zijn, die op de vergaderingen van de schoolvereniging moeten worden besproken en waarover men tot een conclusie moet komen. Dat is de ordelijke weg, waarlangs we door middel van de school mede kunnen werken aan de bestrijding van de tuchteloosheid der jeugd. Van verschillende kanten wordt reeds gevraagd om wettelijke regeling in dezen. Dat zal wel heel moeilijk zijn. Zoo gemakkelijk krijgen we dan een op zij schuiven van het recht der ouders. We moesten deze regeling eens niet van boven af krijgen, maar die moesten we van onderen op probeeren uit te werken: in onze schoolvergaderingen, op onze landelijke samenkomsten.

We voelen allen, dat er wat moet gebeuren. Belangen zijn hier aan de orde, waarbij school en gezin onmiddellijk zijn betrokken. Laat ik maar eens enkele vragen noemen:

Moeten de kinderen, die slecht gewerkt of slecht opgepast hebben, op vrije middagen terugkomen? Heeft de school het recht, dat te vragen en omgekeerd, hebben de ouders het recht, de kinderen dan thuis te houden?

Een ander punt: Kan de onderwijzer het kind tijdelijk als tuchtmaatregel verwijderen? Moet het schoolbestuur hierin ook gekend worden? Moeten de ouders dezen schadelijken maatregel maar zonder meer aanvaarden?

Nog wat: Mag een onderwijzer een kind in school straffen, om feiten, buiten de school, b.v. op den schoolweg bedreven? Moeten de ouders zich daar altijd maar bij neerleggen?

Wij gevoelen het wel, de vragen zijn hier vele. En de tijd roept om beantwoording daarvan. De kinderen zijn gedwongen, langer naar school te gaan dan vroeger, niet altijd ten genoegen van de ouders, wat niet zelden tot gevolg heeft, dat er een weerzin bij de kinderen ontstaat. En dat maakt

het schoolho-
een goede tu-
vele klachte
van de jeugd
niten en ons
we de zaak
pendentiebla
heeft de hee
rijke samenke
anderen geve
oderavonde
gingen met
on onze jeu
de samen
Gr.

PE

Over „Sela“
gereformeerden
as ik niet ee
vrijzinnig
gemeen Weekb

In elk geva
de uitvoering
in derhalve
uit den bijbel

Dezer dagen
mechuro van D
ang van den d
in die brochure
niment de prin
er tijden voor
g maht hij na
le practijk der
weezins was
adical verwer
in zulk een co
louting letterlij
adie van dit v
in verband m
andacht op ee
braut“ van i J
et in „De Roep
doop van Ro
mend. De eigen
anderd, heeft m
mie zich ooit in
open van wie
ten verleiden.
Toch is daarm
kapper ook op
stikel werd de
inkel geen and
rep zou willen
ante uitzonderi
de kerken.

En dan schrijft
„Toch is de
smede, om
atificatie.

Neen, ze vers
Immers er b
te belijdenis on
land tusschen
bleef.

Heider en ki
uiverheid van
angel) des Verbi
liar en besla
werj beleden, n
hrie van den D
dlet op genoegz

Verworpen ko
she kerk niet,
moeten beginnen
in is het, wat z
soo onvoorwaar

Hierdoor was
alzo een toesta
alzo de verwa
winden afsneed

Had toch eeni
der Roomschen
kan heel het ges
too aan dat der
zijn; zij zouden
van het zegel d
reformatie der z

der zelve in die
heden ongelijk,
trigen; kortom,
meest geestelijke

En toch, hoe
werde Kerk ool
heer hapart er

Hoe atark men
clusie kan, ne
nem zoo wense
gelijk ware.

Er is iets in,
men gemoed opko
Dat heeft de re
war de moeilijk
Dat spraken E

ler voor allen hier gesmaald en afgeikt te zien slaan in Joh. Riggenbach zang in Basel? „Wie heimlich n Lande die ver. Auf der Allianz in men holländisch, sch auf dieselben wurde durch das agens überwogen, der Gemeinschaft

EN
RWUS

zien, is het tuchte van de ouders, ners de kinderen ool ooit het recht afhankelijk over ouders blijven veria de schooljaren minder geschikt

t worden, dat de kinderen uit ver- oeten. Daar oefe-

En nu moet er invloed ten goede oeten worden be- dit in de handen egd, die hem tot n maar niet ieder zal gebeuren op den van een ge- van allen moet

aders mee in de onderwijzer maar kennen geven en ten bediend. „Ik deren, dat is me e lastig. Je krijgt - „Mijn kinderen sla ze zelf ook

dingen, die men t ten duidelijkste menschen zijn, kunnen vinden e gestreden heb- aan de ouders- chen een leus is e puntje, waarin e ook begrijpen, an de ouders- dragen met hun en, om die zoo ggen, maar dan ler in te voegen menleving in de

ouderavonden, e vergaderingen worden bespro- conclusie moet arlangs we door en werken aan eid der jeugd, reeds gevraagd at zal wel heel gen we dan een er ouders. We van boven af an onderen op schoolvergade- comsten.

f gebeuren. Be- arbij school en Laat ik maar

werkt of slecht n terugkomen? vragen en om- nt, de kinderen

vijzer het kind ren? Moet het orden? Moeten egel maar zon-

een kind in de school, bv. ten de ouders n? zijn hier vele g daarvan. De naar school te noegen van de zelf, dat er een En dat maakt

het schoolhouden, inzonderheid het handhaven van een goede tucht, vaak zeer moeilijk. En als er dan vele klachten oprijzen omtrent de tuchtelosheid van de jeugd, dan mogen we niet werkeloos blijven zitten en ons bepalen tot klagen, maar dan moeten we de zaak aan de orde houden. In het Correspondentieblad van de Vereen. v. Chr. Onderwijzers heeft de heer Tjoelker gepleit voor een afzonderlijke samenkomst met de ouders over deze dingen. Anderen gevoelen misschien meer voor de gewone onderavonden, hoe het ook zij, we moeten deze dingen met elkaar tot oplossing brengen, tot heil van onze jeugd, die een vaste hand moet gevoelen in de samenwerking van school en gezin.

Gr. G. MEIMA.

Sela.

Over „Sela“ zijn de menschen nog niet klaar. De gereformeerden niet. Maar ook de vrijzinnigen niet. Is ik niet eens een meditatie over „sela“ van een paar vrijzinnige? De man is nog in volle fleur. In „Algemeen Weekblad“ schrijft Dr A. H. Edelkoort:

In elk geval is „sela“ dus een technische term voor de uitvoering der psalmen in den tempel van Israël. En derhalve moet het bij de voorlezing van een psalm uit den bijbel altijd worden weggelaten.

K. S.

Van „een leemte“.

Dezer dagen verscheen de met spanning verwachte brochure van Ds W. H. den Houting over: „De erkenning van den doop, buiten eigen kerkverband bediend“. In die brochure geeft Ds den Houting een onderzoek omtrent de principieele rechtvaardiging, die in den loop der tijden voor de erkenning van dien doop is gegeven. Hij gaat hij na of die erkenning wel inderdaad „altijd de praktijk der Gereformeerde Kerken is geweest“. Gewis was zijn bedoeling te concluderen tot een radicaal verwerpen van die doopskerken. „Ik kan niet zulk een conclusie niet komen“, schrijft Ds den Houting letterlijk. Hij wilde prikkelen tot nauwgezette studie van dit vraagstuk.

In verband met deze kwestie vestigde een lezer onze aandacht op een artikel van Dr A. Kuyper in „De Eraut“ van 1 Januari 1888. Naar aanleiding van een artikel in „De Roeper“ betoogt Dr Kuyper met kracht, dat de doop van Roomschen en Lutherchen moet worden verlaten. De eigenlijke Doopers en Mennonieten uitgezonderd, heeft nog niet eenige kerkengroep van betekenis zich ooit in eenige meerdere vergadering tot het oopen van wie zich als reeds gedoopt aanmelden, laten verleiden.

Toch is daarmee niet alles gezegd. Daarom gaat Dr Kuyper ook op het art. uit „De Roeper“ in. In dat artikel werd de aandacht n.l. gevestigd op het feit, dat enkel geen anderen Doop dan dien van eigen Kerken zou willen erkend zien, hoogstens een inconsequent uitzondering wil zien gemaakt voor de Lutherse kerken.

En dan schrijft Dr Kuyper het volgende:

„Toch is de opmerking van „De Roeper“ te zeer benede, om ze eenvoudig aan te nemen voor qualificatie.

Neem, ze verdient ten volle de aandacht. Immers er blijkt ten duidelijkste uit, dat ook in de belijdenis onzer kerken omtrent het onderling verband tusschen kerk en Doop nog een leemte overblijft.

Helder en krachtig is door onze Hervormers de suiverheid van den Doop als zegel (bedoeld is zeker: zegel) des Verbonds tegenover Rome, en niet minder naar en beslist de Kinderdoop tegenover de Doopers beleden, maar het verband tusschen het mysterie van den Doop en het mysterie van de Kerk is niet op genoegzame wijze bloot gelegd.

Verwerpen kon men den heiligen Doop der Roomsche kerk niet, want dan hadden Luther en Calvijn moeten beginnen met zich te laten herdoopen, en juist dit is het, wat ze in de Wederdoopers zoo streng en zoo onvoorwaardelijk hebben afgekeurd.

Hierdoor was practisch de vraag beslist, en wierd zoo een toestand geboren, die voorgoed en voor alom de verwerping van den Doop der Roomschen afzond.

Had toch eenige kerk of eenige synode den Doop der Roomschen willen verwerpen, dan zou hiermee heel het geslacht onzer Gereformeerde en eveneens aan dat der Lutherse vaders den Doop ontrouwd zijn; zij zouden ongedoopt ten grave zijn gedaald; van het zegel des Doops verstoken zouden ze een informatie der zichtbare kerk begonnen hebben, zonder zelf in die zichtbare kerk te zijn ingelijfd; zij zouden ongelijk, de Wederdoopers op dit stuk gelijk krijgen; kortom, met heel ons beste verleden uit zijn meest geestelijke periode zou te breken zijn.

En toch, hoe vast het ook sta, dat geen Gereformeerde Kerk ooit dien noodlottigen stap wagen zal, noch hapert er iets.

Hoe sterk men ook gevoelt, dat tot geen andere conclusie kan, noch mag worden gekomen, toch zou men zoo wenschen, dat een gewijzigde conclusie mogelijk ware.

Er is iets in, waartegen zeker waarheidsbesef in ons genood opkomt.

Dat besef de eenvoudige geloofgevoel, zonder te weten, waar de moeilijkheid zit.

Dat spraken Brakel en anderen dogmatisch uit,

toen ze tot hun bedenkelijke conclusies kwamen. En datzelfde is het, wat ook thans door enkelen onder de geestverwanten van „De Roeper“ gevoeld wordt, die, in het minst niet uit zucht tot tegenspraak, maar om een belang, dat ze niet onder woorden kunnen brengen, zich niet dan met moeite inzake den heiligen Doop gewoopen geven.

Natuurlijk kan, noch mag hierbij de uitweg ingeslagen, die aan „Het Noorden“ een oogenblik behoort te scheen. Te zeggen, dat zulk een door ketters toebediende doop eerst later Doop wordt door de belijdenis van den gedoopte, is een betreden van het Roomsche pad. Immers, dat is het juist, wat Rome met zijn Sacrament van het Vormsel doordreef, en waarom Rome wilde, dat elk gedoopt kind, als het tot jaren van onderscheid was gekomen, nogmaals door den bisschop zou gezalfd worden met olie. Zelfs ligt dan in de Roomsche voorstelling altoos nog iets verkiezelijks naardien het Vormsel iets is, dat bediend wordt aan den gedoopte, terwijl in de voorstelling van „Het Noorden“ de gedoopte zelf eigenlijk zijn doop tot wezenlijke Doop zou maken. En waarmaker van den heiligen Doop, dit belijdt immers „Het Noorden“ van harte met ons, is niet de gedoopte, maar de Drieëenige God.

Men zal daarom o.i. wél doen, met niet langer te tornen aan wat in de belijdenis van den heiligen Doop en door de historie onzer vaders, en door onze Formulieren, en door de volstandige praktijk aller kerken, eens voor altijd is uitgemaakt. Niet, om nu voort te gaan over zijn bezwaren heen te stappen. Dit mag nimmer. Neen, maar om ze alom helder en duidelijk te formuleeren. En is dit geschied, zich met Gods Woord voor oogen de vraag te stellen, hoe deze bezwaren moeten worden opgelost. Dan kan daarop gepeind, dan kan hiervan studie gemaakt; dan kan het belang van den heiligen Doop den geloovigen gemeenteleden nader aan het harte komen; en rijpt dan eenmaal de tijd, dat er weer eens een Synode daagt, die zedelijk en geestelijk recht bezit: om in naam des Heiligen Geestes te spreken, dan zal ook deze knoop onthouden worden en ook deze stoornis verdwijnen uit ons kerkelijk belijden.

Nog een andere opmerking voegen we hieraan toe, rakende de autoriteit, die zoo vaak aan Brakel en andere godgeleerden moet worden toegekend.

Dat Brakel hier afzonderlijk genoemd wordt, is om den geheel eenigen roep, dien hij onder allen nu nog bij ons volk bezit. Brakel dankt dit aan drieërlei omstandigheid. Ten eerste is er bijna geen ander onder onze oude godgeleerden, die zoo weinig schoolsch en geleerd en zoo met kennis van het volk voor het volk geschreven heeft. Ten anderen, evenaren welinge godgeleerden hem in geestelijke, bevindelijke kennis, waarvan een geur door al zijn werken trok. En eindelijk mag niet vergeten, dat Brakel, meer dan één hunner, voor de verdediging van de rechten des Gereformeerden volks geleiden en gestreden heeft.

Toch dient ernstig gewaakt, dat het vereeren van den mensch nimmer bij onze Gereformeerde kerken insluipen, en noch onder de tijdgenooten noch onder de verstorven vaders aan iemand ooit zoodanige autoriteit zou worden toegekend, als dreef de kerk op de autoriteit der personen.

Voor al met onze godgeleerden na de worsteling, die zich in Dordrecht Synode concentreerde, moet men hiermee voorzichtig zijn.

In Brakels dagen had de historische studie reeds merkbaar afgenomen. De stukken der belijdenis kwamen lang niet meer voor in die breede opvatting, die ze in de dagen der Reformatie hadden. Met Rome was afgerekend. De Dooperie was overwonnen. Waar toe zou men dan nog telkens in deze diepte zijn afgedaald?

Dit noopt ons bij het gebruik van deze godgeleerden altoos zekere omzichtigheid in acht te nemen, zoodra ge toekomt aan de kritieke punten, die bij de Reformatie in geschil kwamen. En wilt ge daarop voor uzelf het volle, klare licht laten vallen, dan moet ge niet bij Brakel en ook niet bij Comrie te leer gaan, maar de geschriften uit die ontzaglijke worsteling voortgekomen zelf opslaan.

Zoo, om maar één voorbeeld te noemen, wie ooit van nabij bezien heeft, wat in de eeuw der Hervorming met de Wederdoopers uitgestreden is, die kan zich zelfs geen oogenblik ophouden bij wat Brakel en á Marck over den ketterdoop zeggen, maar voelt terstond, dat beiden meer formeel en uitwendig de zaak bespreken, dan dat ze ook maar van verre zouden gegist hebben, wat er mee samenhangt.

Studie, studie! O, er is weer zooveel godgeleerde studie noodig!

Niet alleen om de ons overgeleverde belijdenis wel te verstaan, maar ook om voor de toekomst een antwoord op nog hangende vragen voor te bereiden.

Men heeft het nu zoo lange dagen, o, met zulk een ongenoegzaam beetje, tamelijk oppervlakkige kennis gedaan.

Dit is ook een zonde der kerk.

En een zonde, die haar eigen straf met zich meebrengt.

Voor al ook het laatste deel van dit artikel is voor onze dagen van groot belang, in 't bijzonder wat betreft het debat omtrent den aard en de kenmerken des geloofs.

Dr H. Bavinck—Dr Impeta.

De Siertsema vergelijkt in het „Kerkblad van Haarlem“ enkele uitspraken van Dr Impeta met uitspraken van Dr Bavinck, onder den titel: „Een oude dwaling“.

Een vorigen keer wees ik er op, dat de schrijver van „Zelfonderzoek noodzakelijk“ blijkbaar niet onder geloof verstaat wat bijbel en belijdenis ervan zeggen.

Mijn bezwaren kan ik het gemakkelijkst weergeven in aansluiting aan het boekje van Dr Bavinck: „De zekerheid des geloofs“.

Met nadruk verzekert de schrijver zijn groote instemming met dit boekje.

En om eigen standpunt te verdedigen haalt hij op bladzijde 130 de volgende uitspraak aan: „Er is een

zekerheid aangaande de objectieve (voorwerpelijke) godsdienstige waarheid en er is eene zekerheid betreffende het subjectieve (onderwerpelijke) deelgenootschap aan de in die waarheid meegedeelde heilsgoederen. Beide soorten van zekerheid hangen ongetwijfeld ten nauwste samen; maar zij behooren niettemin onderscheiden en uiteengehouden te worden. De geloofsdaad, waarmede ik de waarheid aanvaard, is een andere dan die, waarmede ik mij van mijn eigen zaligheid vergewis“.

Maar het merkwaardige is nu, dat de schrijver deze uitspraak gebruikt ter verdediging van wat Dr Bavinck juist bestrijdt. Mag ik hem in verband hiermede herinneren aan wat Prof. Bavinck schrijft op bladzijde 122, het vierde deel van zijn Dogmatiek: Deze onderscheiding was op zichzelf niet verkeerd, maar leidde er spoedig toe, om de beide daden des geloofs temporeel op elkander te laten volgen, om tusschen het toevlucht-nemend en het verzekerd vertrouwen het zelfonderzoek in te schuiven.

Welnu, wat Prof. Bavinck met alle kracht bestrijdt, wordt door Dr Impeta onder ons gepropageerd. Hij wil metterdaad als in den vervaltijd van het Gereformeerde leven, tusschen de objectieve zekerheid en de subjectieve verzekerdheid het zelfonderzoek inschulven.

Dit bleek ons uit tal van uitspraken waarvan ik een vorigen keer enkele noemde. Op bladzijde 105 vinden we nog eens: Maar ik word ook niet van mijn geloofsinhoud, ik word van mijn geloofsdaad, van de echtheid van het bezit van mijn geloof uit de vruchten verzekerd.

Hier wordt kort en goed een streep gezet door heel het betoog van Prof. Bavinck in zijn: Zekerheid des Geloofs.

Op bladzijde 90 van dit boekje vinden we: „Maar aan de zekerheid der waarheid heeft de Christen niet genoeg, hij heeft daarbij ook behoefte aan zekerheid des heils...“

Deze beide soorten van zekerheid zijn echter, schoon onderscheiden, niet van elkander gescheiden, zij hangen onderling ten nauwste samen, de eene bestaat niet zonder de andere. Het is in deze met het geloof als met het weten gesteld. Aan het weten is het eigen, niet alleen van zijn object, maar daarmee tegelijk ook van zichzelf ten volle verzekerd te zijn...

Het echte ware weten sluit allen twijfel aangaande zichzelf uit. Het komt tot die zekerheid aangaande zichzelf, niet door redeneering, door zelfbespiegeling, door een logische conclusie.... Zoo is het ook met het geloof. Het geloof, dat waarlijk dien naam verdient, brengt zijn eigen zekerheid mee“.

Op bladzijde 92: „En beide ontwikkelen zich in verband met elkaar. Naarmate het toevlucht-nemend vertrouwen sterker is, wast ook het verzekerd vertrouwen. En als het laatste klein is en zwak, mag zonder aarzeling daaruit worden afgeleid, dat ook het eerste gebrekkig is en onvolkomen“.

Op bladzijde 93: „Zoo wordt de geloofgevoel van zijne zaligheid zeker, wanneer hij ze niet van zijn geloof, maar door het geloof van Gods genade verwacht. Wel is en blijft de zekerheid altijd een zekerheid des geloofs...“

Want zij rust op geen menselijke redeneering, doch op het Woord, op de beloften Gods, op het evangelie, dat geen andere voorwaarde stelt maar alleen verkondigt, dat alles volbracht is en dat wij niets anders hebben te doen, dan tot dien volbrachten arbeid in te gaan en er eeuwig in te rusten“.

Nu heeft Dr Impeta dit alles ook gelezen. Wie van ons beiden heeft verkeerd gelezen? Ik kan niet anders zien, dan dat wat hij, misschien in navolging van Prof. Hoekstra, schrijft over objectieven en subjectieven twijfel en waarin hij deze twee geheel van elkaar los maakt, hier volkomen wordt veroordeeld en dat voor zijn standpunt geldt het oordeel van Prof. Bavinck bladzijde 93: De Christelijke kerk heeft, helaas, dit rijke vrije evangelie dikwerf niet aangedurfd en het menigmaal pasklaar gemaakt naar de meeningen der menschen.

Bladzijde 94: „Het recht, de vrijmoedigheid, om te gelooven, werd eerst aan het einde als vrucht van een reeks goede werken, of echte bevindingen... aan den geloofgevoel toegekend.“

Het geloof werd door een lange reeks van werkzaamheden van zijn voorwerp de genade Gods in Christus gescheiden en tot bespiegeling en navorsching van zijn eigen ontwikkelingsgang verplicht“.

Of vergun mij nog ééne aanhaling ook van bladzijde 94: Het geloof kan immers naar zijn aard en wezen nergens in rusten, dan in een woord Gods, in een belofte des Heeren. Elke andere grond maakt het wankel, wijl hij menscheeljk en dus onvast en onbetrouwbaar is.

Alleen een woord Gods kan onze ziel doen leven en een onwrikbaar fundament leggen onder het gebouw onzer hope; indien dan ook al het menscheeljk tusschen Gods genade en ons geloof wegvallt, indien ons geloof rechtstreeks en onmiddellijk aan Gods belofte zich aansluit, dan is het vanzelf zeker en vast. Want het geloof rust dan niet op een onderwerpelijken, wisselenden, maar op een voorwerpelijken, blijvenden grondslag.

Voor zoover ik kan oordeelen, komt in deze beschouwing slechts tot zijn recht, wat de Heilige Schrift op zoo velerlei wijze van het geloof ons predikt. Het staat tegenover bezorgdheid. Matth. 6:31, 8:26, 10:31, vreeze, Markus 4:40, 5:36, twijfel, Matth. 14:31, 21:21, Rom. 4:20, Jak. 1:6, ontroering Joh. 14:1, het is onbepaald vertrouwen Matth. 17:20 en Hebr. 11:1. Uit die verzekerdheid des geloofs spreken en roemen de vromen des O. en N. Verbonds. Gen. 49:18, Ps. 16:8-10, Rom. 8:38, 2 Tim. 4:7-8. Zie Dogm. Bav. IV bladzijde 124.